

Βρεφική και Προσχολική ηλικία I

Σχέδιο μαθήματος

2

- Φωνητική ανάπτυξη: Αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία
- Οι πρώτες φωνοποιήσεις
- Η αναπτυξιακή πορεία της παραγωγής των φωνημάτων
- Αναπτυξιακά στάδια της ομιλίας
- Φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης

Σχέδιο μαθήματος

³ Λεξιλογική ανάπτυξη

- Η κατανόηση των πρώτων λέξεων
- Η παραγωγή των πρώτων λέξεων
- Από τις πρώτες μέχρι τις 50 λέξεις
- Το είδος του πρώτου εκφραστικού λεξιλογίου
- Η έκρηξη του λεξιλογίου
- Ερμηνευτικές προσεγγίσεις για το φαινόμενο της έκρηξης του λεξιλογίου

Σχέδιο μαθήματος

- Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα
- Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης

Φωνητική ανάπτυξη: Αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία

Φωνητική ανάπτυξη: Αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία

6

- Η αντίληψη της ομιλίας αφορά την **ικανότητα εντοπισμού διαφόρων παραμέτρων** κατά την παραγωγή του λόγου, (π.χ. ήχοι) και άλλων χαρακτηριστικών της γλώσσας.
- Οι ικανότητες αντίληψης της ομιλίας είναι **παρούσες** από την **αρχή της ζωής** του βρέφους και συνεχίζουν να αναπτύσσονται.
- Από τη στιγμή της γέννησης ένα βρέφος μπορεί να διακρίνει μεταξύ διαφορετικών ήχων, αλλά και τη φωνή της μητέρας του.
- Λίγο μετά μπορεί να εκτελέσει **φωνητικές διακρίσεις**, ακόμη και αν αυτές δεν εμφανίζονται στη μητρική του **γλώσσα**.

Φωνητική ανάπτυξη: Αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία

7

- Σταδιακά αναπτύσσει την **ικανότητα εστίασης της προσοχής** του σε συγκεκριμένα ρυθμικά χαρακτηριστικά της ομιλίας (**συλλαβική δομή**) και την **ικανότητα απομνημόνευσης λέξεων**.
- Ταυτόχρονα χάνει την **ικανότητα διάκρισης** φωνητικών αντιθέσεων που δεν εμφανίζονται στη μητρική του γλώσσα.
- Μέχρι την ηλικία των **18 μηνών** το βρέφος είναι σε θέση να **αντιλαμβάνεται πλήρως τα φωνητικά χαρακτηριστικά της μητρικής του γλώσσας και να εντοπίζει τις λέξεις** (Fernald & Hurtado, 2006).

Φωνητική ανάπτυξη: Αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία

- Από τα παραπάνω γίνεται προφανές ότι τα βρέφη γεννιούνται ως «πολίτες του κόσμου»,
- Στη συνέχεια, υπάρχει μια μετακίνηση από την αντίληψη καθολικών γλωσσικών χαρακτηριστικών στην αντίληψη συγκεκριμένων γλωσσικών χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης γλώσσας στην οποία εκτίθενται τα βρέφη, της μητρικής τους γλώσσας.

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

- Η παραγωγή της γλώσσας περνά από συγκεκριμένα αναπτυξιακά στάδια τα οποία συμπεριλαμβάνουν εκτός από την εξωλεκτική και παραλεκτική επικοινωνία,
- την προγλωσσική επικοινωνία (φωνοποιήσεις),
- το βάβισμα (babbling),
- τις πρώτες λέξεις,
- τις πρώτες φράσεις,
- τις πρώτες προτάσεις, για να εξελιχθεί στη συνέχεια σε πιο πολύπλοκο λόγο.

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

11

Η φωνητική ανάπτυξη ξεκινά από τους 2 πρώτους μήνες και ολοκληρώνεται περίπου στην ηλικία των 7 ετών, ανάλογα με τις φωνολογικές ιδιαιτερότητες της εκάστοτε μητρικής γλώσσας.

- Ο Oller (1980) έχει προτείνει 4 στάδια φωνητικής ανάπτυξης του βρέφους κατά τον πρώτο χρόνο της ζωής
- (α) το στάδιο της φώνησης ή των φωνοποιήσεων (phonation stage) κατά τους 2 πρώτους μήνες της ζωής,
- (β) το στάδιο της πρώιμης «άρθρωσης» (primitive articulation stage) μεταξύ 1 και 4 μηνών,
- (γ) το στάδιο της επέκτασης μεταξύ 3 και 8 μηνών και
- (δ) το στάδιο της κανονικότητας (canonical stage) μεταξύ 5 και 10 μηνών.

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

12

- Οι πρώτες ηχητικές παραγωγές του βρέφους κατά το *στάδιο της φώνησης ή των φωνοποιήσεων* μπορούν να ταξινομηθούν σε 2 κατηγορίες:

(α) στις ηχητικές παραγωγές που δεν συνδέονται άμεσα με την ομιλία, εκτός του κλάματος που μπορεί να έχει επικοινωνιακό χαρακτήρα. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι φυσικές-λειτουργικές κραυγές (βήχας, φτάρνισμα), τα στοματο-λαρυγγικά σχήματα (γογγυσμοί, γέλιο, χασμουρητό), καθώς και

(β) στις ηχητικές παραγωγές, τα ημίφωνα/ψευδοφωνήεντα (semi-vowel/pseudo-vowels), τα οποία θεωρούνται πρόδρομα στοιχεία της ομιλίας.

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

13

- Στη συνέχεια τα βρέφη περνούν **στο στάδιο της πρώιμης «άρθρωσης» (1-4 μηνών)**.
 - Οι φωνοποιήσεις του προηγούμενου σταδίου συνδυάζονται με νέους ήχους που μοιάζουν με τα ουρανικά σύμφωνα /k/ και /g/.
 - Έτσι παράγονται για πρώτη φορά φωνοποιήσεις που μοιάζουν με συλλαβές, π.χ. /agu/, οι οποίες ονομάζονται και **ψελλίσματα**.
- Τα βρέφη παράγουν τέτοιους ήχους όταν είναι μόνα τους και όταν συμμετέχουν σε **πρωτοσυζητήσεις** με τους ενήλικες για μια εκτεταμένη χρονική περίοδο πριν από την έναρξη της λεκτικής παραγωγής πραγματικών λέξεων.

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

Μεταξύ 3 και 8 μηνών τα βρέφη διανύουν **το στάδιο της επέκτασης**.

- Κατά τη διάρκεια του σταδίου αυτού παράγονται φωνοποιήσεις με μεγαλύτερη ποικιλομορφία που μοιάζουν περισσότερο με τους ήχους της ομιλίας.
-
- Τα βρέφη παράγουν τις λεγόμενες πρωτο-φωνές που μοιάζουν με φωνήματα (vowel-like protophones) και αποτελούν προδρόμους των φωνηέντων των ενηλίκων (Oller et al., 1999 · Oller, 2000).

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

- Οι φωνοποιήσεις χρησιμοποιούνται από τα βρέφη
 - για να σηματοδοτήσουν μια σειρά από προθέσεις (δηλαδή, σκόπιμες επικοινωνίες)
 - για να προσελκύσουν την προσοχή των ενηλίκων,
 - να εστιάσουν την προσοχή τους σε ένα αντικείμενο ή μια ενέργεια,
 - να εκφράσουν συναισθήματα ή
 - να προκαλέσουν άλλους να κάνουν κάτι γι' αυτά (Dore, Franklin, Miller, & Rammer, 1976· Vihaman, 2004).

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

16

- Τα βρέφη αρχίζουν επίσης να παράγουν τις πρωτοφωνές, οι οποίες ανήκουν σχεδόν στο *οριακό βάβισμα*.
- Αυτές οι αλληλουχίες ονομάζονται *οριακό βάβισμα* επειδή ο χρόνος της αλληλουχίας στα πλήρη φωνήεντα και στους κλειστούς ήχους είναι αργός, σε αντίθεση με τις καλοσχηματισμένες συλλαβές στις οποίες παρατηρείται γρήγορη μετάβαση μεταξύ των ήχων (Oller, 2000· Oller et al., 1999).

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

- Το τελευταίο αναπτυξιακό στάδιο της φωνητικής ανάπτυξης ονομάζεται *στάδιο της κανονικότητας* και εμφανίζεται μεταξύ 5 και 10 μηνών.
- Αυτές οι συλλαβές μοιάζουν με λέξεις, αλλά στερούνται νοήματος (StoelGammon, 1998). Πιο συγκεκριμένα, οι παραγωγές σε αυτό το στάδιο ονομάζονται *βάβισμα*.
- Το βάβισμα αποτελεί καθολικό φαινόμενο και εμφανίζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα βρέφη, ανεξαρτήτως πολιτισμικού πλαισίου.

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

- Η συχνότητα του βαβίσματος έχει αυξητική τάση μεταξύ των 9-12 μηνών και αρχίζει να μειώνεται όταν εμφανιστούν οι πρώτες πραγματικές λέξεις, δηλαδή οι πρώτες λέξεις με σημασία.
- Το βάβισμα παρουσιάζεται όταν το βρέφος είναι ξύπνιο και ήρεμο και έχουν ικανοποιηθεί οι βιολογικές του ανάγκες. Αρχίζει τότε ένα είδος φωνητικού παιχνιδιού, οι λεγόμενοι **ψευδοδιάλογοι**.
- Οι γονείς βρίσκονται πολύ κοντά του και παράγουν κάποιους ήχους. Περιμένουν την «απάντησή» του και στη συνέχεια παράγουν καινούργια φωνήματα.
- Οι παραπάνω συμπεριφορές θεωρούνται η αρχή των κοινωνικών διαλόγων καθώς και μια καλή άσκηση επικοινωνίας κατά την οποία

Babbling Babies and Early Language Development

- <https://eyeonearlyeducation.org/2011/04/04/babbling-babies-and-early-language-development/>

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

- Το βρέφος μαθαίνει την εναλλαγή λήψης σειράς, ένα από τα βασικά συστατικά της επικοινωνίας,
- Τα βρέφη, πριν αρχίσουν να χρησιμοποιούν πραγματικές λέξεις, παράγουν εκφωνήματα που μοιάζουν με λέξεις και ονομάζονται **πρωτολέξεις** (Vihman, 2004).
- Οι πρωτολέξεις είναι συχνά σε μορφή σύμφωνο-φωνήεν συλλαβών που ενσωματώνουν γλωττιδικούς ή στιγμιαίους ήχους στη θέση των συμφώνων (Vihman, 2004).

Οι πρώτες φωνοποιήσεις

- Δύο σημαντικοί παράγοντες θα επηρεάσουν τον τύπο της δομής των συλλαβών που τα βρέφη θα αρχίσουν να χρησιμοποιούν στις πρώτες λέξεις τους:

(α) το πόσο συχνά προβάλλεται μια συλλαβή από το γλωσσικό περιβάλλον των ενηλίκων που ακούνε, και

(β) η στοματοκινητική ευκολία με την οποία οι συλλαβές μπορούν να παραχθούν από τα βρέφη (Vihman, 1992).

Η αναπτυξιακή πορεία της παραγωγής των φωνημάτων

Η αναπτυξιακή πορεία της παραγωγής των φωνημάτων

- Τα φωνήεντα στο σύνολό τους κατακτώνται πριν από τα σύμφωνα.
- Η παραγωγή φωνηέντων ξεκινά από την ηλικία των 10 μηνών και ολοκληρώνεται περίπου στην ηλικία των 3 ετών.
- Τα φωνήεντα εμφανίζονται πρώτα στην αρχή μιας λέξης και έπειτα σε άλλες θέσεις της λέξης

Η αναπτυξιακή πορεία της παραγωγής των φωνημάτων

24

- Η σειρά κατάκτησης των συμφώνων (ως προς τον τρόπο παραγωγής) είναι η εξής:
 - (1) έρρινα /m, n, ŋ/, (2) στιγμιαία /p, t, k, b, d, g, c, ʃ/, (3) προσεγγιστικά (/j/), (4) πλευρικά προσεγγιστικά (/l, ʎ/), (5) τριβόμενα (/f, v, θ, ð, s, z, ç, ʝ, x, ɣ/) και (6) προστριβόμενα /ts, dz/
- Η σειρά κατάκτησης των συμφώνων (ως προς τον τόπο παραγωγής) είναι η εξής:
 - (1) γλωττιδικά, (2) χειλικά, (3) υπερωικά, (4) φαντιακά, (5) οδοντικά, (6) χειλο-οδοντικά, (7) ουρανικά

Η αναπτυξιακή πορεία της παραγωγής των φωνημάτων

- Η κατάκτηση των συμφωνικών συμπλεγμάτων ολοκληρώνεται περίπου στην ηλικία των 7 ετών, αν και αρκετά από αυτά εμφανίζονται ήδη από την ηλικία των 4 ετών.
- Υπάρχουν αρκετές ατομικές διαφορές στην κατάκτηση των φωνημάτων τόσο μέσα στην ίδια γλώσσα, όσο και πολλές διαφοροποιήσεις ανάλογα με τη γλώσσα που τα παιδιά μιλούν.

Πίνακας 6.1. Σειρά κατάκτησης των συμφώνων σε διαφορετικές γλώσσες

Γλώσσες				
Ηλικία	Αγγλική	Ισπανική	Καντονέζικη	Αραβική
Μέχρι τα 3 έτη	/t/, /d/, /k/, /f/, /m/, /n/, /w/	/k/, /m/, /n/, /j/	/t/, /n/, /p/, /j/, /m/, /w/	/t/, /k/, /f/, /m/, /n/, /w/
3-4 ετών	/j/, /s/	/d/, /f/, /t/	/k/	/d/
4-5 ετών		/w/	/f/, /s/	
5-6 ετών		/s/		/s/
6+ ετών				/j/

Ανατύπωση με άδεια: Owens, R.E. (2005). *Language Development: An Introduction*.
USA: Pearson.

Αναπτυξιακά στάδια της ομιλίας

27

Πίνακας 6.2. Αναπτυξιακά στάδια της ομιλίας

Σύμφωνα	Κριτήριο 75%
p	2,6-3,0
b	2,6-3,0
m	2,6-3,0
n	3,0-3,6
t	2,6-3,0
d	3,0-3,6
k	2,6-3,0
g	2,6-3,0
x	3,0-3,6
f	3,6-4,0
l	3,6-4,0
ts	4,6-5,0
dz	4,6-5,0
s	3,6-4,0
z	3,6-4,0
r	5,6-6,0

7. Βρεφική και Προσχολική ηλικία | Α. Δ. Ούγγη

Φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης

Φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης

29

- Καθώς τα παιδιά αρχίζουν να χρησιμοποιούν λέξεις και συνεχίζουν να επεκτείνουν το λεξιλόγιό τους και το μήκος της πρότασης, αλλάζουν τη δομή των λέξεων.
- Αυτές οι τροποποιήσεις ονομάζονται **φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης** και αντικατοπτρίζουν τη χρήση ενός συνόλου «φωνολογικών κανόνων» που χρησιμοποιούνται από τα παιδιά καθώς παράγουν τη δική τους εκδοχή των λέξεων των ενηλίκων.
- Οι φωνολογικές διαδικασίες κατά τη διάρκεια της παραγωγής λόγου δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως λάθη, αλλά αναπόσπαστο μέρος της αναπτυξιακής πορείας της παραγωγής λέξεων.

Φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης

30

- Οι φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης μπορεί να είναι:
- (α) δομικές: αφορούν διαδικασίες απλοποίησης της δομής της συλλαβής, της λέξης, της πρότασης.
- (β) συστημικές (Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών, 1998).

Πίνακας 6.3. Φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης

Φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης	Λέξη	Παράδειγμα απλοποίησης
Δομικές διαδικασίες απλοποίησης		
Παράληψη (πτώση συλλαβής)	καπέλο /ka'pelo/	/'pelo/
Αναδιπλασιασμός (ολικός)	πανί /pa'ni/	/ni'ni/
Αναδιπλασιασμός (μερικός)	κούπα /'kupa/	/'kuka/
Παράλειψη (πτώση φωνήματος ή συμπλέγματος συμφώνων)	γόμα /'ɣoma/	/'oma/
Παράλειψη (πτώση φωνήματος κλειστής συλλαβής)	κάρτα /'karta/ τρένο/'treno/τένο/ πιάτο /'piato/	/'kata/ /'teno/ /'pato/
Αφομοίωση (αρμονία συμφώνων)	φάντασμα /'fadazma/ μήλο /'milo/	/'dadasma/ /'mino/
Μετάθεση/μετακίνηση	παιδότοπος /pe'ðotopos/ κάρτα /'karta/	/pe'ðopotos/ /'krata/
Απλοποίηση συμπλεγμάτων συμφώνων	σπίτι /'spiti/ σκάλα /'skala/ πρόκα /'proka/	/'piti/ /'kala/ /'poka/
Επένθεση	βρύση /'vrisi/ αετός /ae'tos/	/vi'risi/ /aje'tos/
Συγχώνευση	σπανάκι /spa'naci/	/fa'naci/

Συστημικές διαδικασίες απλοποίησης

32

Εμπροσθοποίηση κόλλα /'kɔla/ /'tɔla/

- Οπισθοποίηση ντομάτα /do'mata/ /go'mata/
- Στιγμικοποίηση φάκα /'faka/ /'raka/
- Ηχηροποίηση κούπα /'kupa/ /'kuna/
- Αηχοποίηση μπάλα /'bala/ /'vala/
- Χειλικοποίηση γάλα /'ɣala/ /'vala/
- Φατνικοποίηση θέλω /'θelo/ /'selo/
- Ουρανικοποίηση των συνεχών θέλω /'θelo/ /'ɛelo/

Λεξιλογική ανάπτυξη

33

- Η λέξη είναι ένα σύμβολο.
- Οι λέξεις ως σύμβολα χρησιμοποιούνται για να αναφερθούμε σε διάφορα πράγματα.
- Περιλαμβάνουν την έννοια της αναφοράς (reference).

Η κατανόηση των πρώτων λέξεων

34

Τα παιδιά **κατακτούν τις λέξεις** τόσο σε επίπεδο κατανόησης (**προσληπτικό επίπεδο**) όσο και σε επίπεδο παραγωγής (**εκφραστικό επίπεδο**).

- Η κατάκτηση των λέξεων σε προσληπτικό επίπεδο ξεκινά **μήνες πριν** τα παιδιά πουν τις πρώτες τους λέξεις.
- Στην ηλικία ήδη των **5 μηνών** τα βρέφη μπορούν να **ανταποκρίνονται επιλεκτικά** σε συγκεκριμένες λέξεις (Mandel, Jusczyk, & Pisoni, 1995).
- Φαίνεται ότι **η πρώτη λέξη** στην οποία ανταποκρίνονται τα παιδιά είναι **το όνομά τους** (Mandel, Jusczyk, & Pisoni, 1995· Delle Luche, Floccia, Granjon, & Nazzi, 2016).

Η κατανόηση των πρώτων λέξεων

35

- Το προσληπτικό λεξιλόγιο των βρεφών ηλικίας 10 μηνών κυμαινόταν κατά μέσο όρο μεταξύ 11 λέξεων (στο κατώτερο 10% των παιδιών που μελετήθηκαν) και 154 λέξεων (στο ανώτερο 10% των παιδιών που μελετήθηκαν).
- Αργότερα, στην ηλικία των 16 μηνών, τα βρέφη είχαν προσληπτικό λεξιλόγιο που κυμαινόταν από 92 μέχρι 321 λέξεις.
 - Το μεγαλύτερο ποσοστό των ρημάτων εντοπίζεται στο προσληπτικό λεξιλόγιο σε σχέση με το εκφραστικό λεξιλόγιο (Benedict, 1979 · Bornstein, 2005 · Maguire, Hirsh-Pasek, & Golinkoff, 2006).

Η παραγωγή των πρώτων λέξεων

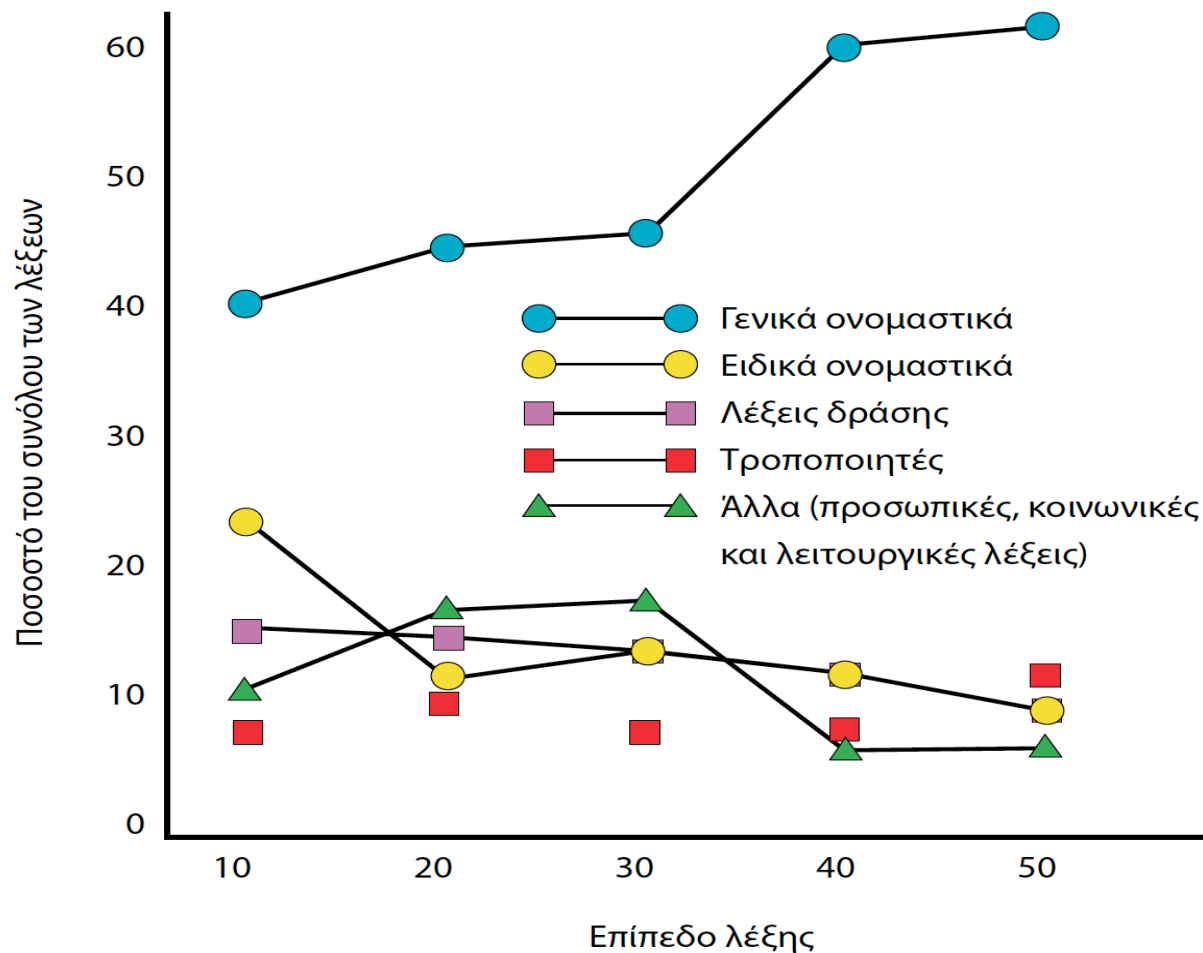
36

- Η λεξιλογική ανάπτυξη σε επίπεδο παραγωγής ξεκινά περίπου στο τέλος του πρώτου χρόνου της ζωής του βρέφους και συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.
- Στην περίοδο των 10 με 16 μηνών, τα βρέφη βρίσκονται στο στάδιο των πρώτων λέξεων, όπου παράγουν τις πρώτες λέξεις με σημασία.
- Οι πρώτες λέξεις αποτελούν μέρος ενός προσωπικού λεξιλογίου του βρέφους, που μόνο πρόσωπα από το στενό οικογενειακό τους περιβάλλον μπορούν να τις κατανοήσουν

Από τις πρώτες λέξεις μέχρι τις 50 λέξεις

37

- Αρκετούς μήνες μετά την εμφάνιση των πρώτων λέξεων τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης προσθέτουν νέες λέξεις στο λεξιλόγιό τους και στη συνέχεια φτάνουν τις 50 λέξεις.
- Τα παιδιά ηλικίας 15-24 μηνών (με μέση ηλικία τους 18 μήνες) διαθέτουν συνήθως ένα εκφραστικό λεξιλόγιο των 50 λέξεων.

Γράφημα 6.1. Λεξιλογική ανάπτυξη: Από τις 10 στις 50 λέξεις ανάλογα με τον τύπο της λέξης

Ανατύπωση με άδεια: Nelson, K. (1973). Structure and strategy in learning to talk.

Monographs of the Society for Research in Child Development, 1-135.

Το είδος του πρώτου εκφραστικού λεξιλογίου

39

- Στο πρώτο λεξιλόγιο των παιδιών επικρατούν τα ουσιαστικά σε σχέση με τα ρήματα.
- Για παράδειγμα, το λεξιλόγιό τους περιλαμβάνει ονόματα προσώπων, φαγητού, μέρη του σώματος, ρούχα, ζώα και αντικείμενα της κουζίνας που χρησιμοποιούν στις καθημερινές τους ρουτίνες.
- Από τη στιγμή που το παιδί μπορεί να παράγει 50 διαφορετικές λέξεις, θα αρχίσει να αναδύεται ο συνδυασμός των δύο λέξεων σε μικρές προτάσεις, ή αλλιώς ο **τηλεγραφικός λόγος**, περίπου στην ηλικία των 24 μηνών.

Cultures and Contexts

Early Words by Children in Many Cultures

Cross-cultural studies of children's early language support the generalization that in their earliest word learning, children learn words for people or things before they learn words for actions or other parts of speech. Below are some (translated) samples from the very early vocabularies of one child from each of four cultures, all studied by Dedre Gentner (1982). It is impressive how very similar these

early vocabularies are. Of course there are some variations, but these children had names for Mommy and Daddy, for some a relative, for other live creatures, for food. All but the Chinese had words for toys or clothes. All four had also learned more naming words than any other type, with very similar proportions. They didn't know the same words, but the pattern is remarkably similar.

	German boy	English girl	Turkish girl	Chinese girl
Some of the words for people or things	Mommy Papa Gaga baby dog bird cat milk ball nose moon	Mommy Daddy babar baby dog dolly kitty juice book eye moon	Mama Daddy Aba baby food apple banana bread ball pencil towel	Momma Papa grandma horse chicken uncooked cooked noodles flower wall clock lamp
Some of the nonnaming words	cry come eat sleep want no	run all gone more bye-bye want no	cry come put on went pooh want hello	go come pick up not want afraid thank you
Total percentage of naming words	67%	69%	57%	59%

Η έκρηξη του λεξιλογίου

41

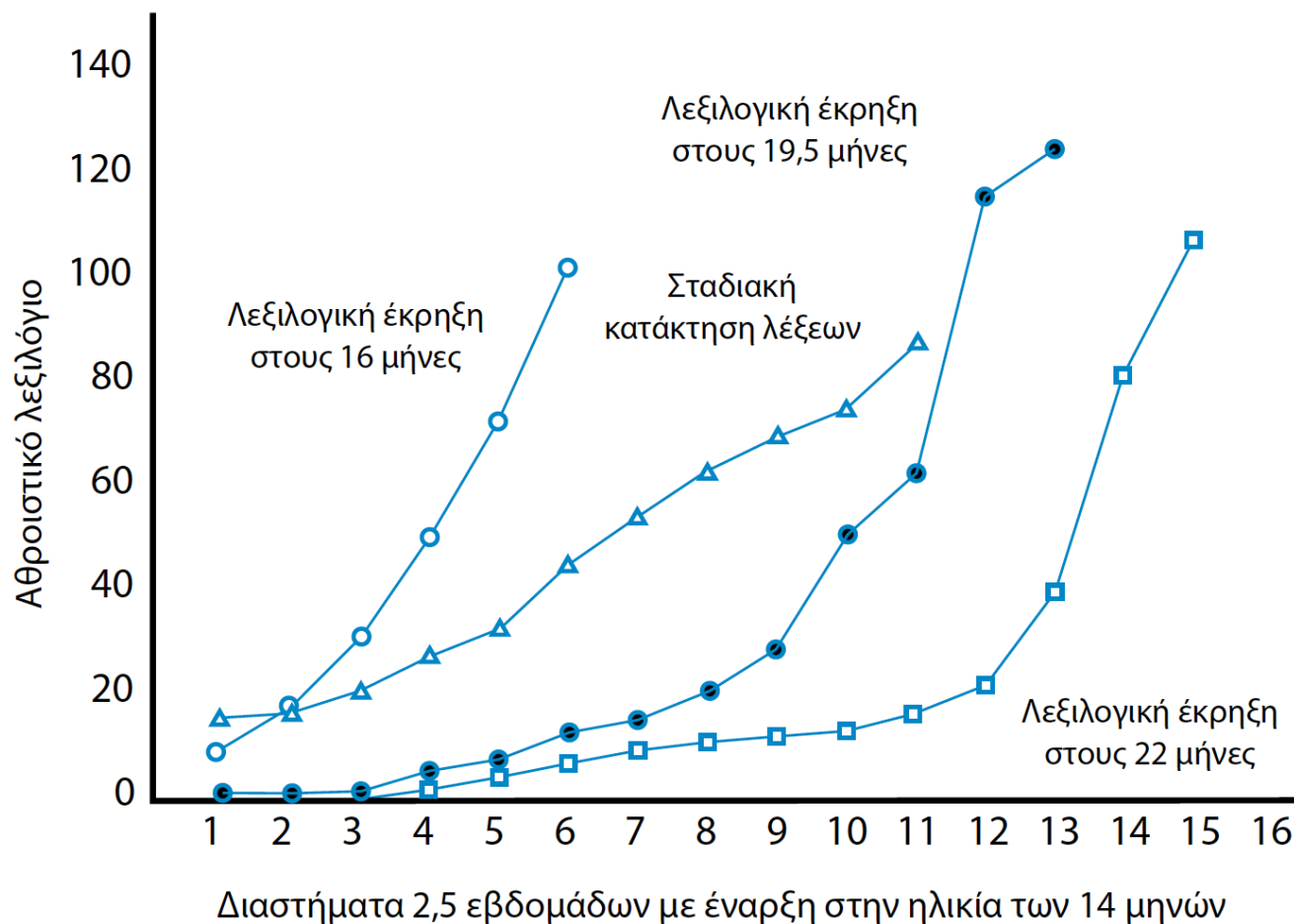
- Στην ηλικία των 16-24 μηνών εμφανίζεται μια «έκρηξη» στο επίπεδο του εκφραστικού λεξιλογίου, ανεξάρτητα από τη μητρική γλώσσα του βρέφους και του πολιτισμικού πλαισίου μέσα στο οποίο αναπτύσσεται (Nazzi & Bertoncini, 2003).
-
- Έτσι, ο ρυθμός κατάκτησης από 8 έως 11 λέξεις τον μήνα φτάνει τις 22 έως 37 τον μήνα (Goldfield & Reznick, 1990).

Η έκρηξη του λεξιλογίου

42

Τρία μοτίβα λεξιλογικής ανάπτυξης.

- Τα παιδιά που εμφανίζουν γρηγορότερα την έκρηξη του λεξιλογίου (early spurters), όταν έχουν ένα λεξιλόγιο περίπου 50 λέξεων,
- Τα παιδιά που εμφανίζουν πιο αργά τη λεξιλογική έκρηξη (late spurters), όταν το λεξιλόγιό τους ξεπερνά περίπου τις 100 λέξεις.
- Τα παιδιά που δεν παρατηρήθηκε καμία σημαντική αύξηση στην ταχύτητα της λεξιλογικής ανάπτυξης (Goldfield & Reznick, 1990). Σε αυτά τα παιδιά, ο ρυθμός της λεξιλογικής ανάπτυξης ήταν πιο σταθερός.

Γράφημα 6.2. Τάσεις της λεξιλογικής ανάπτυξης από διαφορετικά παιδιά
Ανατύπωση με άδεια: Goldfield, B.A., & Reznick, J.S. (1990). Early lexical acquisition: Rate, content, and the vocabulary spurt. *Journal of Child Language*, 17(1), 171-183.

Ερμηνευτικές προσεγγίσεις για το φαινόμενο της έκρηξης του λεξιλογίου

44

1. Η έναρξη ή η ωρίμανση των εσωτερικών περιορισμών μάθησης των λέξεων πραγματοποιείται σε αυτή την περίοδο συμβάλλοντας στην έκρηξη του λεξιλογίου (Mervis & Bertrand, 1994· Poulin-Dubois, Graham, & Sippola, 1995).

2. Τα βρέφη, όταν κατακτήσουν το λεξιλογικό ορόσημο των 50 λέξεων, μπορούν να κατανοήσουν κανόνες που ισχύουν για το λεξιλόγιο και τον τρόπο λειτουργίας του (Smith, 1995, 2000).

3. Στην ηλικία των 18 μηνών τα βρέφη κατανοούν πως οι λέξεις δεν αναφέρονται μόνο σε συγκεκριμένα αντικείμενα αλλά και σε κατηγορίες αντικειμένων, και αυτό τα βοηθά να κατακτούν ολοένα και περισσότερες λέξεις.

Τα φαινόμενα της υπερέκτασης και υποέκτασης

Τα φαινόμενα της υπερέκτασης και υποέκτασης

- Υπερέκταση/υπεργενίκευση (overextension)
- Υποέκταση/συμπύκνωση (underextension)

Τα φαινόμενα της υπερέκτασης και υποέκτασης

- Η **υπερέκταση** αναφέρεται στη χρήση ονομάτων τα οποία έχουν δοθεί και σε άλλα αντικείμενα, χαρακτηριστικά ή ενέργειες και τα οποία δεν προσδιορίζονται από αυτή τη λέξη (Barrett, 1995).
- Η **υποέκταση** αντανακλά πιο στενή και περιορισμένη χρήση των λέξεων (Barrett, 1995).

Talk to your babies: The foundation of learning

https://www.youtube.com/watch?v=RXQBU9gEi0g&ab_channel=EnvisionUtah

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

Stages of development adapted from S. Epstein and J.S. Reilly (1989). Sensorineural hearing loss. Pediatric Clinics of North America, 36 (6), 1501-1520.

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

➤ Γέννηση – 3 μηνών

- Ψελλίσματα, γέλιο
- Χρήση της φωνής κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού
- Παρακολούθηση του προσώπου που του απευθύνει το λόγο

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

➤ 3 – 6 μηνών

- Χρήση ποικίλων ήχων (παραγωγή τουλάχιστον 4 διαφορετικών ήχων)
- Παραγωγή ήχων προς τους ανθρώπους που του μιλούν

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

➤ 6-9 μηνών

- Ψελλίσματα σε ρυθμούς τραγουδιού
- Χρήση φωνής (όχι κλάμα) για να τραβήξει την προσοχή
- Χρήση διαφορετικών ήχων σαν να ονομάζει πράγματα

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

► 9-12 μηνών

- Χρήση jargon (φαίνεται σαν να μιλά)
- Χρήση συμφώνων (b, d, g, m, n) όταν «μιλά»
- Ανταποκρίνεται στην ανθρώπινη φωνή χρησιμοποιώντας αλλαγές στην ένταση, στο ρυθμό, στον τόνο.
- Εμφάνιση πρώτων πραγματικών λέξεων μεταξύ 12-15 μηνών

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

- **12-18 μηνών**

- Δίνει μονοσύλλαβες απαντήσεις σε ερωτήσεις
- Μιμείται πολλές καινούργιες λέξεις
- Χρησιμοποιεί μονοσύλλαβες λέξεις με σημασία (π.χ. «μπουκάλι»)
- Παράγει 10 - 20 λέξεις

Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

➤ 18 – 24 μηνών

- Χρήση του ονόματός του
- Χρήση του «δικό μου» για να πάρει τα παιχνίδια
- Περιγράφει τις εμπειρίες του χρησιμοποιώντας jargon και λέξεις.
- Χρησιμοποιεί προτάσεις των 2 λέξεων (π.χ. «το παπούτσι μου» «πάει, έφυγε» «κι άλλο χυμό»)

- *Stages of development adapted from S. Epstein and J.S. Reilly (1989). Sensorineural hearing loss. Pediatric Clinics of North America, 36 (6), 1501-1520.*

Baby and Toddler milestones

Baby and Toddler Milestones, Dr. Lisa Shulman [720p].mp4

Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης

Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης

- Συνεχής επαφή με τη γλώσσα
- Πρότυπο
- Θετική αντίδραση στις προσπάθειες για επικοινωνία
- Συναισθηματικά ασφαλές περιβάλλον
- Υποστήριξη και ενθάρρυνση
- Ψηλές προσδοκίες

Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης

- Στα βρέφη να μιλάμε με:
 - απλές προτάσεις
 - περιορισμένο αριθμό λέξεων
 - σε χρόνο εδώ και τώρα
 - επανάληψη λέξεων/φράσεων

Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης

- Περικείμενος διάλογος -Συνεχής σχολιασμός - λέξεις στις πράξεις → «Κρατάς την μπάλα κ την πετάς πάνω κάτω»
- Εξαρτημένος διάλογος-Επέκταση- αναπτυγμένη έκφραση- «πάω πάρκο»→ «ναι θα πάμε στο πάρκο τώρα»
- Πρόσθεση- πληροφορίες στο σχόλιο του παιδιού→ «ναι θα πάμε στο πάρκο με την Άννα κ τον Αντρέα»
- Ευεργετική άγνοια- αναγκάζουμε να κάνει γλωσσικές προσαρμογές προσποιούμενοι ότι δεν καταλάβαμε

Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης

- Πρώτο βιβλίο και πρώτο παιχνίδι στο παιδί
- Όλοι οι ενήλικες που περιβάλλουν το παιδί μιλούν με την τυπική γλώσσα, χωρίς να χρησιμοποιούν μωρουδίστικες λέξεις.

Ερωτήσεις

62

1. Να περιγράψετε την αντίληψη της ομιλίας στη βρεφική ηλικία.
2. Ποια είναι τα αναπτυξιακά στάδια για την παραγωγή της γλώσσας;
3. Ποια είναι η αναπτυξιακή πορεία της παραγωγής των φωνημάτων;
4. Να περιγράψετε τις φωνολογικές διαδικασίες απλοποίησης.
5. Τι γνωρίζετε για την κατανόηση των πρώτων λέξεων;
6. Τι γνωρίζετε για την κατανόηση των πρώτων λέξεων;
7. Ποιο είναι το είδος του πρώτου λεξιλογίου;

Ερωτήσεις

63

8. Τι είναι η έκρηξη λεξιλογίου: ερμηνευτικές προσεγγίσεις

9. Το φαινόμενο της υπερέκτασης και της υποέκτασης

10. Συμπεριφορές που αναμένονται από βρέφη με τυπική ανάπτυξη στην ομιλία και στη γλώσσα

11. Στρατηγικές υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης